

v e r e n i g i n g

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Kon. goedgekeurd d.d. 22 februari 1958 nr. 58 - gevestigd te 's-Gravenhage

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV" Den Haag

Uitsl.voor verslagen en abbon.DOVENETELWEG 57^a 2555 TD's-Gravenhage t.070-684541
Secretariaat: TALINGLAAN 21 2566 VN's-Gravenhage t.070-634101

W E E K B L A D

nadruk verboden

24e jaargang nr.1

24 augustus 1979

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Bij het begin van deze bijeenkomst moet ik U vertellen, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Denkt U dus a.u.b. zelf na. Aangezien het vanavond de vierde vrijdag van de maand is, is deze avond bestemd voor een onderwerp van uw keuze. Wat zal het zijn?

x Het schijnt, dat het mohomedanisme zich de laatste tijd steeds meer manifesteert en uitbreidt. Kunt u daarover iets zeggen?

- Al is het niet geheel juist zoals u het nu stelt, zo kan ik U daarover toch wel het een en ander zeggen. Laat ons dus maar spreken over:

D E O P K O M S T V A N D E I S L A M

== == == == == == == == == == == == == == == ==

En daar u zichvooral bezig houdt met het heden wil ik allereerst stellen, dat de Islam evenzeer in zich verdeeld is als b.v. het christendom en dan ook uiteen valt in vele verschillende richtingen. Er zijn zeer veel rivaliserende en soms elkander regelrecht bestrijdende groepen.

Zoals U bekend zal zijn, is de Islam gesticht door Mohammed: een niet geheel onbemiddeld heer die huwde met de eigenaresse van enkele karavanen en onder meer sherif van Medina is geweest. Middels een z.g. heilige oorlog heeft hij zijn denken en wil uiteindelijk op weten te leggen aan de reeds toen zeer grote stad Makka.

Het karakter van zijn leer is niet alleen religieus, maar omvat ook zeer vele sociale verbeteringen. Iets waaraan de christenen al te vaak geheel of deels voorbijzien, wanneer zij spreken en denken over dit "bijgeloof".

Wie zich realiseert, hoe b.v. de veelwijverij in die dagen grote vormen had aangenomen en hoe men zich gemeenlijk gedroeg tegenover zijn medemensen, zal beseffen, dat de wetten, regels en gegevens, waarop Mohammed zijn leer baseert een grote verbetering betekenden t.a.v. de toen heersende praktijk.

Opvallend is, dat hij bij de regels, die hij geeft, steeds weer uitgaat van het mogelijk haalbare. In dit opzicht lijkt hij veel op menige moderne staatsman.

-rebon eginen go leev tij tktit ttoisqo tib ni .ersdlaan tktitfom Jod mav tsag .asmatssta en

- 1 -

Van belang is de wijze, waarop Mohammed de waarheid beschouwde. Hij stelde n.l. dat de waarheid het recht heeft zich te laten gelden ongeacht de middelen die men daartoe zou moeten gebruiken.

Het is duidelijk, dat hij daardoor begrippen als de heiligheid van bepaalde oorlogen verkondigen kan, maar ook praktijken als het geven van stoffelijke beloningen aan degenen, die zich bekeren goed keurt. Ik noem dit laatste omdat het lange tijd een algemeen gangbare praktijk is geweest binnen deze religie. Algemeen bekend is b.v. de wijze, waarop de Dei van Algiers de door zijn rovers gevangen christenen voor een keuze placht te stellen: degenen, die zich tot de Islam bekeerden kregen een mooi baantje, vaak grote giften als b.v. eigen huizen. Wie weigerde werd als slaaf gebruikt, ook al was het vaak wel mogelijk, hem op de duur tegen grote sommen vrij te kopen. Door de gelovigen werden echter de christenslaven beschouwd als wezens, die niet meer waard waren dan een dier en in vele gevallen zelfs minder.

De nu steeds weer zichtbare afkeer van de ongelovigen is overigens, ook al leeft zij zelfs nu steeds nog weer op, niet in overeenstemming met hetgeen Mohammed zelfs zijn volgelingen eens leerde. Ook zijn opvolgers als Ali enz. waren in dit opzicht nogal verdraagzaam. Met Hussein en zijn volgelingen lagen de zaken overigens vanaf het begin anders.

De profeet zelf leerde echter dat de volkeren van het "boek" - waarmee hij doelde op de bijbel en in het bijzonder op het oude testament - respect voor elkander dienen te hebben. Hij stelt dan ook, dat zowel de priesters van het jodendom als het christendom door de ware gelovigen gerespecteerd moeten worden en dat degenen, die tot deze geloven behoren, de mogelijkheid moeten krijgen om hun geloof te bevestigen.

Mogelijk is linkt u dit vreemd en ongeloofwaardig in de oren, wanneer U denkt aan alles, wat zich op het ogenblik afspeelt in Perzie. Bij het beoordeelen van de ontwikkelingen daar dient u echter wel te beseffen, dat de leiding hier in handen is van een man, die niet alleen tegen de Sjah, maar ook tegen de westelijke wereld om persoonlijke redenen wraakgevoelens koestert. Zijn wel zeer harde houdingen tegenover andersdenkenden en zeker ook tegenover de christenen in eigen volk is hiervan het gevolg.

Mohammed leert een dergelijk optreden zeker niet aan zijn volgelingen. Wel is voor de goede beschouwer duidelijk, dat zijn geloof tussen de gelovigen sterke onderlinge banden en verplichtingen schept.

Ook in andere opzichten is zijn geloof voor de mensen van zijn tijd en zelfs voor vele moderne mensen aantrekkelijk. De mohamedaan heeft het gemakkelijk. Er zijn aan aantal regels, waaraan hij zich maar te houden heeft. Hij heeft te maken met een vast aantal gebeden, die gelijktijdig zijn wet vormen. Hoe deze wet in het dagelijkse verkeer geïnterpreteerd moet worden wordt hem door de geleerden uit de koran - dus uit de openbaring - precies verteld.

De gemeenschap leeft onder een theocratisch bewind en zelfs wanneer er machtige stoffelijke heersers zijn, zo is het niet hun wens, maar het geloof, dat de uiteindelijke regel vormt.

Zeker, dit is vaak meer theorie dan praktijk in deze dagen. Maar in de tijd van de Sassaniden, de grote vorsten van de Islam, de periode van de grote en zeer machtige sultanaten, is het geloof steeds weer de uiteindelijke wet.

Als leer vindt de Islam vooral aanhang onder mensen en groepen, die U in deze dagen tot de onderontwikkelde volkeren zouft rekenen. Dit wordt nog meer waarheid wanneer de christenen, deze aanhangers van de meest strijdvaardige godsdienst op aarde, tijdens de kruistochten in staat blijken een einde te maken aan de eerste bloei van moslimrijken.

De macht van de sultanaten met hun kunst en wetenschap wordt teniet gedaan. Wat overblijft is niet veel meer dan een reeks kleine en primitieve rijkjes en mensen die steeds weer onder druk staan en vaak zelfs geheel of ten dele beheerst worden door christenen.

De christenen beschouwen de islamieten als minderwaardig, maar maken gelijktijdig voor hun eigen doeleinden van hun goede kwaliteiten gebruik. Zo zijn in India, maar ook in b.v. Afrika moslims de geliefde soldaten van het Empire. Trouwens, tot aan de tweede wereldoorlog zelfs waren de Houssa's de beste soldaten van Afrika. Het is geen wonder, dat vele vrijgeworden staatjes overheerst worden door islamieten.

Zeker, de arabieren zijn reeds veel eerder de meesters in hun eigen kleine rijkjes. Maar juist omdat zij ongelovigen als minderwaardig leerden beschouwen worden zij de gesel van Afrika en de belangrijkste slavenhalers. De slavenmarkten, die tot diep in de dertiger jaren nog worden gehouden, worden door islamieten bevoorraad en het zijn ook islamieten die deze markten en daarmee de gehele handel beheersen.

Het is duidelijk, dat de bestrijding van deze praktijken de christenen bij de "ware gelovigen" niet bepaald populair maakt, als gebied de eerlijkheid mij te zeggen, dat die bestrijding eerst op gang kwam een tiental jaren nadat in Amerika de slavernij was afgeschaft.

Het christendom domineert steeds meer de islamitische wereld, zowel door zijn economische macht als door koloniale praktijken - protektoraten e.d. Veel haat tegen de christenen en de westerse wereld ontstaat ook tijdens de koloniale periode door de wijze, waarop men verschillende groepen tegen elkander probeert uit te spelen, om zijn eigen invloed gemakkelijker te vestigen en te behouden.

Wie de feiten beziet erkent duidelijk, dat vanaf rond 1200 tot na de eerste wereldoorlog de islam maar weinig kans krijgt, geheel zichzelf te zijn. Zoals ook andere geloven als b.v. het hindoeïsme zich lange tijd onder een westers juk moeten buigen en daarbij hun denken en gebruiken beheerst zien door het christelijke denken van hun meesters.

Zeker: men heeft zich steeds weer daartegen verzet. Zowel opstanden als die van de madhi als b.v. de sterke toename van de thuggee in India waren in de eerste plaats het gevolg van de steeds sterker wordende onderdrukking van aan volk en geloof eigene praktijken.

Kortom, men kan rustig stellen, dat tot de eerste wereldoorlog voor islamieten weinig of geen mogelijkheid bestond, om de kennis van het westen over te nemen en kennis te maken met de hogere lagen van de christelijke samenleving.

Na deze eerste wereldoorlog, waarin overigens zeer vele mohamedaanse soldaten voor het westen gevochten hebben tot aan het Somme-front toe, zien wij dat een intenser contact mogelijk wordt met het westen. Waarschijnlijk is dit mede een gevolg van het wegvallen van de duitse invloeden in west Afrika en de hierdoor ontstane tijdelijke verwarringen aldaar.

Steeds meer negers, arabieren en aziaten uit betere families gaan dan onderricht volgen aan verschillende europeese instellingen voor onderwijs en zelfs universiteiten. Zeker in het begin zijn zij niet bepaald groot in aantal, maar toch ontstaat nu in de koloniale gebieden meer en meer een soort nieuwe kaste van westers geschoolde mensen. Mensen dus, die niet alleen maar kunnen lezen en schrijven, maar ook volleeerde economen, doktoren, architecten en zelfs advocaten zijn.

Het zijn deze mensen, die in toenemende mate momentum gaan geven aan de emancipatie van de niet westerse wereld en steeds meer geneigd zijn de christenen met hun eigen wapens te bestrijden.

Nu hoorde ik U bij het stellen van uw onderwerp zeggen, dat de Islam zich op het ogenblik op een ontstellende wijze uitbreid. Ik meen, dat u zich hierin vergist. De Islam heeft zich de laatste jaren zeker niet bijzonder sterk uitgebreid - dus van rond 1914 tot op heden. Het aantal gelovigen is wat toegenomen, maar dit is eerder het gevolg van de groei van de wereldbevolking dan van iets anders. Zeker, zelfs in het westen ziet men nu zendelingen van dit geloof optreden. Maar zeker is ook dat buiten de eigen gebieden geen

grote aantallen mensen deze leer als de enig ware hebben aanvaard.

Wat er dan wel gebeurde? Er ontstond in toenemende mate interesse in het westen voor de olie, die juist in bepaalde arabische en dus islamitische gebieden rijkelijk voorkwam.

Zeker, het verwerven van concessies daarvoor was nog altijd een gebruiken van de vele oude koloniale trucjes. Grote maatschappijen waren enige tijd de werkelijke machthebbers in vele z.g. zelfstandige staatjes en konden zich in deze positie handhaven dank zij de steun van vele westelijke staten. Maar de opvoeding van de zoons van de sheiks en kleine vorsten, die in feite niet veel meer waren geweest dan veredelde struikrovers vindt intoenemende mate plaats in west-Europa. Indische vorsten en arabische sheiks waren al snel opgevoed aan de grote engelse universiteiten. De nieuwe generatie van heersers beseft dus zeer wel, wat de westerse wereld is en wil en was haar kennis aan mogelijkheden biedt.

Toen na de tweede wereld oorlog de olie nog belangrijker werd voor de economie van het westen begon men dan ook langzaam maar zeker te beseffen, dat men hiermede over een belangrijk pressie middel beschikte en ook zelf de regels kon gaan stellen.

Eindelijk kon men op zijn beurt het westen eens iets afhandig gaan maken en eigen macht en waardigheid gaan demonstreren. Maar dit is in feite een socio-economisch gebeuren, dat met de godsdienst als zodanig weinig of niets heeft te maken.

Wanneer in deze ontwikkeling zo nu en dan, mede door het optreden van eigen machthebbers die hun belangen verdedigen, men enigszins bakzeil moet halen met deze pogingen, zoals b.v. ten tijde van Mossadeq en terug moet keren op zijn schreden door de macht van de westerse maatschappijen, ontstaan er nieuwe denkbeelden, maar ook in toenemende mate een soort wrok.

Overal begint men zich af te vragen, hoe men zijn eigen invloed kan uitbreiden. En het antwoord is duidelijk: men moet proberen een steeds groter aandeel te verkrijgen in de winst op de olie, die in eigen gebieden gewonnen wordt.

Al snel worden enkele staatjes rijker en rijker, al snel beschikt men over de economische middelen om eigen militaire macht eveneens uit te breiden. Maar men blijft islamiet. Wanneer andere landen in moeilijkheden komen en dit geloof aanhangen, zullen de rijke landen hen steunen. Want in de ogen van de rijken zijn de arme landen - mits van eigen geloof - een soort bedelaars en volgens de leer is het geven van aalmoezen een verdienstelijke zaak.

Het gevolg is, dat de oliestaten intoenemende mate tot de financiers worden van alle andere islamitische landen. Men is tegenover hen heel wat milder dan tegenover landen, waarin het war geloof niet heerst. Want ook al zal men soms uit politieke overwegingen dergelijke landen enige steun geven, het zijn geen ware gelovigen en behoren er dus in feite niet geheel bij.

Het gevolg van dit alles is het ontstaan van een z.g. islamitisch blok. Toch mag men dit niet zondermeer vergelijken met bondgenootschappen als b.v. de asmogenheden of de entente. Het zijn in feite landen, die in vele opzichten elkanders vijanden zijn maar die, zolang het tegen de buitenwereld gaat, liever elkander steunen dan met anderen, niet gelovigen, samen te werken.

Het westen probeert natuurlijk zijn invloed te handhaven. Men doet dit o.m. door wapens te leveren, bepaalde gezaghebbers te steunen en soms zelfs tegen de wil van hun volk aan de macht te houden, ook al weet men, dat zij als regeerders en vaak als mens niet deugen. Ook probeert men nog steeds zijn invloed te vergroten door het christendom te prediken, als men daartoe nog mogelijkheden ziet. Het westen heeft dit ook in het verleden steeds weer gedaan. Men begon met het kruis, dan kwam het geweer en als gevolg lag de bekeerde daarna voorgoed op zijn kruis. Geen wonder dan ook, dat de missie in

steeds meer landen in moeilijkheden komt.

Voor de olieproducerende landen onder de islamieten is het op het ogenblik de grote kunst steeds meer zeggingschap te verkrijgen over de winning van eigen grondstoffen en meer invloed op en aandeel in de winningsmaatschappijen te verwerven.

Er zet zich als snel een proces van onteigeningen door, waarbij het in feite gaat om het in eigen handen krijgen van alle oliewinningen. Dit gelukt steeds beter en ofschoon het drinken van alcoholhoudende dranken de ware gelovigen verboden is, is al snel het gehele middenoosten aardig in de olie.

Dit voert in het begin tot bezopen situaties; woestijnen vol auto's zonder wegen, badkuipen in overvloed op plaatsen, waar geen water daarvoor is en lergelijke zaken.

Het betekent echter ook, dat steeds meer leden van heersende en rijke families uit deze landen naar het westen worden uitgezonden om daar kennis op te doen. Er komen dus steeds meer deskundigen van eigen volk en geloof.

Deze zonen van de woestijn komen als nogal primitief denkende jongeren naar Europa of de Usa en komen na enige tijd terug als volleerde bankmanagers, ingenieurs, doktoren en zelfs als mensen, die de sociale wetenschappen hebben bestudeerd.

En daarmee verandert heel wat: kennis is macht en hierdoor zien wij Arabieren, maar ook andere islamieten beschikken in toenemende mate over kennis en zijn steeds beter in staat alles in te schatten wat er in het westen gebeurt. Zij weten nu, hoe zij de macht en de waarden van het westen naar zich toe kunnen halen.

Wie ziet naar de ontwikkelingen in de oliestaten zal het zeker zijn opgevallen dat hier de laatste jaren zelfs geheel nieuwe steden zijn verrezen. Waar eens uit modder opgetrokken huizen stonden, vindt men nu moderne winkels, kantoren huizen en zelfs voetbalstadions.

Deze staatjes beschikken over zeer modern bewapende legers, die in de meeste gevallen zijn gebaseerd op de tradities van een koloniale macht, die men eindelijk kon uitschakelen.

Het zal U duidelijk zijn dat de heersers van deze staatjes niet alleen mohamedanen zullen blijven, maar dat zij bovendien wel bijzonder gesteld zijn op een interpretatie van de koran waardoor het geheel van de wereldlijke macht inderdaad aan de vorst behoort. Zij zijn bereid om daarvoor de geestelijke macht over te laten aan een soort islamitische paus. Want op die manier kun je de eenheid binnen het land handhaven.

Het volk is nog niet zover, dat het een meer democratisch gezag kan verwerken, zo zeggen zij. En zij hebben volgens mij daarin gelijk. Want in de meeste staten is het merendeel van de mensen nog steeds analfabeet. Men maakt in zijn aanvaarding van het kerkelijke gezag echter wel een uitzondering: De islamitische geleerden en scholen onderwijzen hoogstens het arabische schrift. Maar op de scholen van de heersers worden de kinderen ook bekwaamd in het lezen van het westerse schrift en leren zij vreemde talen. Want in dit schrift en in die talen verschijnen immers alle geschriften, die nodig zijn voor het volgen en bijhouden van de westerse ontwikkelingen.

Het resultaat van dit alles zal u naar ik meen toch wel duidelijk zijn: er heeft zich een heersende kaste gevormd en juist deze heeft er groot belang bij, de priesters aan de macht te houden.

Onder hen was een enkele sprekende uitzondering: De sjah van Perzie. Deze keerde zich in feite tegen het gezag van de mollahs en tollahs omdat hij het belangrijker vond, zijn volk zo snel mogelijk aan te passen aan de westerse levenshouding. Hiertoe dienden echter enkele godsdienstige voorschriften terzijde gesteld te worden.

Het resultaat van dit alles kent u: Het volk, opgezweept door zowel politieke als religieuze fanatici bracht de macht aan ayatollahs en tollahs met als gevolg een bijna geheel afbreken van alles, wat de sjah had opgebouwd.

Je kunt zelfs niet zeggen, dat hetgeen men nu in dit land doet geheel verkeerd is: De islamieten hebben wel degelijk recht op een eigen identiteit. Wat betekent, dat zij ook recht hebben op een eigen religieuze identiteit. Wie deze zonder meer toekent aan de joden in Israel en een wetgeving, die in feite door de bijnen wordt bepaald aanvaardbaar acht, zal een wetgeving, die geheel berust op de godsdienstige denkbeelden van de wetgeleerden van de Islam volgens mij moeilijk kunnen afwijzen.

Want vergeet niet, dat ook in Israel in feite van een soort theocratie kan worden gesproken. Ook hier bepaalt de godsdienst in feite de wet en zelfs de zucht naar uitbreiding van gebied, die hier steeds weer kenbaar wordt, is gebaseerd op het land, dat volgens de heilige boeken, eens het land van de Israëlieten was. Ook in dit land kun je zeggen, dat de godsdienst allereerst de wet uitmaakt en dat pas daarna mogelijk een parlement wat te zeggen kan hebben.

Men kan zich ook niet zonder meer verzetten tegen alles wat nu in het oosten gebeurt, indien men begrijpt, dat hier de heersende groepen gemeenlijk datgene doen om zich te handhaven, wat eens ook door het westen gebruikt werd voor dit doel, toen het in deze gebieden nog de meerdere was.

Zelfs de infiltratietechnieken, die behoren bij een goed koloniaal bewind hebben de arabieren over genomen. Weet u wel, hoeveel grote banken in Europa en zelfs de Usa op het ogenblik voornamelijk draaien op arabisch kapitaal? Realiseert u zich wel, hoeveel aandelen en soms zelfs gehele fabrieken zijn aangekocht door arabieren of hun stromannen? Zelfs een groot deel van het aandelenkapitaal van de IBM is in arabische handen aan het vallen.

Zeker, dit alles geschiedt middels verschillende holdings en daardoor is men in het westen geneigd, hieraan voorbij te zien. Zelfs degenen, die zich bewust zijn van het proces, dat zich de laatste jaren voltrekt zijn maar al te vaak geneigd om te zeggen: Nu, en? De kerk van Rome heeft toch ook heel wat aandelen in o.m. de italiaanse autoindustrie?

Maar dit is iets anders. Het is in feite een vestigen van een economische macht in het gebied van je tegenstanders. U moet niet denken, dat elke aanhanger van Mohammed automatisch een soort minachting zal koesteren voor elke christen en jood. Dergelijke fanaten bestaan wel, maar zij vormen toch een kleine minderheid.

De meeste islamieten hebben wel degelijk respect voor het westen en alles wat het tot stand brengt. Maar, zo zeggen zij, men hanteert het verkeerd. Een mens moet niet alleen leven voor steeds meer geld en loon. Wij moeten niet op deze wijze komen tot een steeds verdergaande ontmenselijking van de maatschappij. Wij moeten een op geloof, op godsdienst, gebaseerde maatschappij blijven behouden, zo goed als wij onze wat oliarchische maatschappelijke structuur willen blijven behouden. Maar daarbij willen wij voor een ieder van ons het maximum aan welzijn, dat bereikbaar is binnen dit kader.

Mogelijk zult u nu zeggen, dat al die oliesheiks dan toch maar grote pakken bezitten en in onvoorstelbare weelde leven. Dit is juist en behoort tot de rechten, die zij sinds mensheugenis als leiders bezitten. Maar hoeveel van hetgeen volgens hun eigen inzichten en de wetten van hun staat alleen aan de heersers toekomt wordt door dezen besteed aan het welzijn van het gewone volk? Vaak is dit zeer veel.

Wanneer je beseft hoeveel deze mensen voor hun onderdanen doen ben je geneigd te zeggen; waarom zouden zij dan niet wat meer weelde hebben? Er zijn zelfs in uw zeer democratisch landje ministers, die even een regerings-fellowship heel Europa laten doorvliegen om even hun vrouw en kinderen van vakantie terug te halen. Waarom zou een sheik dan geen eigen luxe vliegtuig mogen gebruiken. Hij betaalt dit uiteindelijk nog uit eigen middelen, terwijl uw staatslieden hun luxe genieten op kosten van de staatskas en dus van hun onderdanen.

Zo een sheik heft niet meer belastingen om zijn weelde te kunnen betalen.

wanr zijn inkomen is genoeg. Integendeel: hij betaalt geheel geen belastingen en betaalt uit eigen zak het onderwijs en verbeteringen van de geneeskundige zorg. Deze vorat n. doen veel goed en zo zij weelde kennen doen zij dit in ieder geval uit hun eigen inkomen, hen toestaande volgens de wetten van hun land. Elders zijn heel wat heren, die zich allerhande weelden veroorloven op rekening van uw inkomen. Wie is de beste?

Laat ons dus niet zonder meer beweren, dat in de islamitische landen alles anders en slechter is dan in uw eigen land. Het is realistischer te stellen dat de Islam eindelijk de machtmiddelen heeft gevonden om haar eigen plaats te midden van de religies van de wereld in te nemen en zich te handhaven tegenover de geloofsvormen van rijkere gebieden.

Zoals het volgens mij niet juist is de pogingen om ook sociaal de toekomstige plaats in de wereld te vinden en in te nemen af te keuren. Het is geen opmars, geen aanval van onbeschaafde horden op de westerse beschaving. Het is eerder een middels handig optreden en gebruik van beschikbare machtsmiddelen ontlenen aan de westerse maatschappij wat men nodig heeft. Dit zonder daarbij gelijktijdig eigen godsdienst en sociale opzet ondergeschikt te maken aan de in het westen gangbare denkbeelden en modes.

Ik meen, dat je voor allen, die op hun wijze dit verwezelyken respect dient te hebben. Een respect, dat ik persoonlijk overigens zeker niet heb voor een onverantwoordelijke volksmanier als de ayatollah Chomeiny.

Deze oude man heeft zich vastgebeten in zijn haat tegen de sjah en de Amerikanen - al zal hij dit niet hardop zeggen. Zoals hij zich vastbijt in zijn verachting voor de Fransen, die hem weliswaar gastvrijheid verleenden maar kennelijk weigerden hem in zijn veronderstelde ware grootheid te erkennen.

Hij is een oude man, die in feite alleen maar terug wil naar de oude tijd. Een oude tijd, die voor hem o.m. bestaat in de erkenning van de algehele superioriteit van de man.

Alles, wat die mannenmaatschappij zou aantasten, elk begin van vrouwenemancipatie zou dus volgens hem zo snel mogelijk teniet gedaan moeten worden. Alle vermaakvormen, alles, wat ook maar enigszins zou kunnen herinneren aan dit streven van de vrouw grotere vrijheden te krijgen moet dan ook volgens hem met wortel en tak worden uitgeroeid.

In feite besluit hij zichzelf als het enige werkelijke gezag. Het is maar goed, dat de mensen geen Duits spreken, want anders zou hij er waarschijnlijk nog op staan met een "heil unsere Fuehrer" begroet te worden.

De man is overigens een volksmanier bij uitstek, een sluwe vos die het handig heeft gespeeld. Voor de godsdienst krijg je nu eenmaal altijd heel wat mensen in het geweer, die niet eens beseffen, waarvoor zij in feite vechten.

Maar ook elders schuwt men het roepen van dergelijke leuzen niet om de mensen aan het vechten te krijgen. Zeker, deze man heft zijn tol van het land, dat hij beheerst. Er vallen doodvonnissen, zeker. Maar hoeveel mensen verhongeren er op het ogenblik in b.v. India? Hoeveel mensen kreperen in deze dagen in Pakistan? Hoeveel mensen gaan er dagelijks kapot aan hun levensomstandigheden in Vietnam? Hoeveel mensen sterven niet volledig zinloos deze dagen nog in de Sahelstrook? Wanneer u zich houdt aan hetgeen u zegt omtrent de rechten van de mens, de plichten van een christen, een medemens zal dit alles niet gebeuren.

Maar over uw tekort schieten daar spreekt u liever niet. U spreekt wel natuurlijk met afschuw over de vele doodvonnissen die in Perzie worden geveld, ofschoon hun aantal per week minder is dan het aantal mensen dat in west Europa per dag wordt geofferd van de verkeersmoloeh.

Wanneer wij al willen gaan oordelen, laat ons dan tenminste de verhoudingen in het oog houden. Laat ons eerlijk zijn. Dan kunnen wij misschien de moed vinden om ons de vraag te stellen, welk onrecht de Islam voortbrengt

dat niet ook binnen het christendom bestaan kan.

De islam is lange tijd dormant geweest terwijl het christendom zich verder ontwikkelde en daardoor reeds aan een periode van vergaande ontkerstening toekwam. Het gevolg is, dat er in de westelijke wereld sprake is van een grotere geestelijke laksheid en van een grotere wankelmoedigheid.

Wanneer je de macht van een godsdienst wilt gebruiken om daarmee in de wereld iets te bereiken, dan moeten er gelovigen zijn die bereid zijn zich in te zetten met alles, wat zij bezitten, tot hun leven toe om zo die godsdienst te verdedigen.

Bij het christendom mankeert het daaraan volgens mij nogal. Er vallen mogelijk meer martelaars voor het verdedigen van het leven van zeehonden dan voor het bewaren van de werkelijke waarden van het christelijk geloof. Het overheersende geloof van het westen begint decadent te worden. Niet, omdat het christelijke geloof op zich waardeloos is, maar omdat de samenleving, die uit dit christendom is voortgekomen langzaam geheel is vervreemd van alle gevoelens van persoonlijke aansprakelijkheid tegenover en het zelf geheel en zonder kompromis instaan voor het geloof. Wanneer er al iets van de oude geloofijver is overgebleven, ontaardt deze zich gemeenlijk in het betuttelen van anderen. Niet dus in een allereerst zelf strikt beleven van het geloof.

Bij de islam is echter juist dit zich strikt houden aan het geloof voor velen het enige houvast in hun bestaan geweest, het enige waaraan zij waardigheid konden ontleen.

Juist hierdoor zijn niet alleen oude gebruiken beter in stand gehouden, maar is ook de opofferingsbereidheid en strijdlust van de gemiddelde islamiet groot gebleven in vergelijking tot deze kwaliteiten bij de doorsnee westerling.

Hierop berust die steeds duidelijker kenbare invloed van de islam. Maar denk nu niet, dat dit de godsdienst van de komende periode zal worden. Om dit ook maar enigszins waar te kunnen maken zou zij minder in en tegen zichzelf verdeeld moeten zijn.

De mogelijkheid daartoe berust nog het sterkste bij de amadya moslim, die een soort moederkerk zou kunnen zijn. Helaas is haar invloed beperkt en bestaan er rond 70 verschillende islamitische gemeenschappen, waarvan enkelen meer leden tellen dan de amadya. Sommigen als de shiieten zijn orthodox, sunnieten hebben een afwijkende uitleg van de koran, weer andere groepen baseren zich voornamelijk op mystiek of zoeken het in een soort materiele samenhang tussen de leden, die zij trachten op te bouwen.

Elk van die groepen bestrijdt in wezen alle andere groepen. Alleen tegenover de buitenwereld vormen zij een verenigd front. Ongeveer als de samenwerking tussen hervormden, gereformeerden katholieken en baptisten bij u; onderling strijden zij over in feite onbelangrijke geloofsverschillen. Alleen tegenover niet-christenen toont men tijdelijk een soort eenheid.

De islam verkeert nu in een periode, waarin men wel elkander moet steunen omdat dit de enige wijze is, om het gevoel van eigenwaarde dat men kent te behouden en eigen invloed zo mogelijk uit te breiden. Zelfs de mystieke beleving van het geloof vergt op het ogenblik dit gevoel van eenheid met andersdenkenden, opdat men alleen zo het gevoel van een gezag, een zinrijkheid kan behouden.

Vergeet niet, dat de grote denkers van het christendom als Augustinus, Thomas à Kempis, Franciscus of anderen leefden in een tijd, dat het gezag van de christelijke kerk bijna absoluut was in de maatschappij. Zij kwamen voort uit een sterk besloten, beperkte en doordoor ook zo behoedende gemeenschap. Dergelijke omstandigheden treffen wij nu aan in de Islamitische gemeenschappen.

Alleen op grond hiervan is het reeds waarschijnlijk, dat de islam in de komende periode weer vele grote denkers, filosofen, mystici, zal voortbrengen. Daarnaast zullen de gebieden, waarin de islam heerst binnenkort ook ongewoon snelle vooruitgang tonen bij het zich meestermaken van de westerse kennis.

Zij zal met dit alles echter meer noch minder worden. Wat meer is, de islam in haar huidig stadium is niet wezenlijk agressief. Vergis u daarin niet door enkele recente gebeurtenissen te overschatten. De islam wil niet de wereld veroveren - een enkele tollah mogelijk uitgesloten, die het liefst de gehele wereld aan zichzelf zou onderwerpen in naam van Allah.

Wat men wel echter verlangt, is de mogelijkheid tot samenwerken en leven op voet van algehele gelijkheid. Eerst wanneer dit gelijkwaardig zijn volledig wordt erkend - niet door enkelen zo hier en daar, maar werkelijk overal, zal een samenwerking tussen christendom en islam mogelijk zijn.

Beide groepen zullen in de komende tijd in toenemende mate de invloed van de wereldmeester ondergaan en onder invloed daarvan mogelijk naar elkaar toegroeien.

Op grond van beide leerstellingen is dit zonder meer mogelijk, want beide leringen omvatten als belangrijk punt respect voor de naaste, eerbied voor de medemens, zelfs naastenliefde. Vergis u niet: zelf in de sure van de koe kunt u een toespeling hierop aantreffen, ook al wordt het woord zelf in de koran niet genoemd.

Alles, wat het christendom als principiële predikt predikt de islam in feite ook. Veel van hetgeen beide prediken kunt u, in licht gewijzigde vormen trouwens ook elders aantreffen zoals in boeddhisme en hindoeïsme.

Laat ons dus niet, enigszins bezorgd, spreken over een uitbreiding van de islam en toenemende mohamedaanse invloeden. Besef liever, dat de kerken allen nog steeds proberen hun macht te behouden en zelfs uit te breiden, maar ook beseffen, dat strijd om als gelijkwaardig erkend te worden bij anderen geen gevaar oplevert, wanneer wij zelf maar oprecht en eerlijk staan tegenover onze medemens. En een dergelijke benadering past volgens mij wel degelijk binnen het kader van het denken bij de westerse mensen van deze dagen.

Laat ons bovenal beseffen dat de geestelijke invloeden, die bij dit alles een heel grote rol spelen, niets beters voor de mensheid zouden kunnen doen dan een zodanig verknopen van westerse en arabische belangen dat door de onderlinge afhankelijkheid van de heersers eindelijk een groter onderling begrip voor de volkeren mogelijk wordt.

Want wanneer deze mensheid zichzelf en haar wereld niet ten gronde wil richten zal zij moeten leren als eenheid te leven: een mensheid zonder verschillen tussen blank en zwart of christen en islamiet. Dan zal men moeten leren leven met de mensheid, zal elke mens zichzelf moeten gevoelen als een deel van die totale mensheid en als zodanig ook een gevoel van verantwoordelijkheid voor alle mensen moeten ontwikkelen.

Wat nu gebeurt zal uiteindelijk in die richting moeten uitwerken. Daarom meen ik niet tenonrechte te mogen konkluderen, dat er geen sprake is van een zich buiten alle normen uitbreidende islamitische invloed, maar dat wij ook hierin een van de vele tekenen zullen kunnen zien die de steeds sterker op de mensheid inwerkende aquariusinvloeden kenbaar maken in uw wereld.

Hebt u commentaar?

x In verband met Perzie wordt ook Zarathustra nogal eens genoemd. En kunt u meteen wat zeggen over de soefi beweging?

- Zarathustra was een profeet en leraar. Men noemt hem wel de stichter van het zoroastrisme. Een leer, die overigens van invloed is geweest tot over de Kaukasus heen en dus zeker niet alleen tot perzie beperkt bleef.

De leer berust op de tegenstelling en strijd tussen Rhiman en Ahriman, de strijd tussen licht en duister. De strijd tussen beiden is de basis van het geloof, dat vele filosofisch belangrijke denkbeelden in zich bevat.

De mystieke gedachte in dit alles is, dat je je moet leren verheffen boven de uitingen van licht en duister, omdat je zo alleen beiden op de duur als eenheid in jezelf kunt leren bevatten.

Maar later heeft een westers filosoof Zarathustra genomen als uitgangspunt

genomen en schreef het werk "Also sprach Zarathustra", voorzien van vele eigen denkbeelden in de stijl van "wenn du zu die Weiber gehst, vergisz die Peitsche nicht".

Eén gedachte in het werk past echter bij de zoroasterleer: het denkbeeld dat je, hoe hoog je ook klimt, altijd verbonden blijft met alles wat er onder je staat en steeds weer tot hen zult blijven afdalen, tot voor allen de ervaring van beleving in abstracte wijsheid gevonden wordt.

Niet alleen de christenen, maar ook de islamieten hebben deze leer en haar volgelingen bestreden. Dit resulteerde in bekeringen, waarin de oude denkbeelden wel degelijk een rol bleef spelen, zodat deze overwinningen zeker in het oorspronkelijke verspreidingsgebied van dit geloof het sektarisme bevorderd heeft.

In deze dagen is de leer in feite dood en kan zij ten hoogste nog als een randverschijnsel beschouwd worden. Dit kan niet zonder meer gezegd worden van de soefibeweging. Zij komt voort uit de islam - dus niet uit het zoroastrisme zoals u vraag suggereerde.

In deze beweging bestaat het besef, dat alle godsdiensten ergens gelijkwaardig kunnen zijn. Het geloof is gebaseerd op bezinning, waarbij de mystieke beleving meer nadruk krijgt dan het opdreunen en bespreken van leerstellingen en regels.

Het resultaat is een soort godsdienstvorm waarbij alle dogma in feite ondergeschikt wordt gemaakt aan de eigen belevingsmogelijkheid. Als zodanig acht ik het van belang ook voor deze tijd. Maar nogmaals, het is voortgekomen vanuit de mysticij van de islam en heeft van daaruit geprobeerd de rest van de wereld te begrijpen. Het ware mogelijk beter geweest, wanneer ook de christenen even oprecht en volledig hadden geprobeerd te begrijpen wat de waarheid is van hen, die zij nu verkeerdelijk als arme heidenen beschouwen.

Voldoende?

x Men beweert, dat de ayatollah in feite alleen staat omdat niet alleen de christenen, maar ook andere islamitische landen hem niet zo vriendelijk gezind zijn.

- Wanneer het tegen de christenen gaat, zullen velen die de man en zijn streven - hij is een shiïet en dus in de ogen van velen een soort ketter - niet sympathiek vinden, hem toch de hand boven het hoofd houden.

De ayatollah Chomeiny staat er in eigen land slecht voor omdat hij in eigen land te veel in te korte tijd geheel heeft willen hervormen en te veel van het bestaande ongedaan heeft willen maken. Hij heeft daarbij de fout gemaakt, die Mohammed wist te vermijden. Toen de profeet zijn revolutie begon heeft ook hij gebruik gemaakt van vele hulptroepen, die niet gelovig waren in de zin van zijn leer. Na de eerste ryhad heeft hij hen beloond en heengezonden.

De ayatollah maakte eveneens gebruik van opstandigen van vele soorten tot socialisten en kommunisten toe. Hij maakte echter de fout te veronderstellen, dat zij door de overwinning nu opeens trouwe bondgenoten en gelovigen zouden worden.

Een vergissing, die hem nog duur te staan kan komen, want er zijn heel wat iranies die meer in Marx geloven dan in Chomeiny. Dit betekent dat de tegenstellingen in het land zich steeds verder toespitsen en een steeds intenser en omvangrijker interne strijd in het land aanmoedigen.

De koërdische kwestie, die op dit ogenblik speelt, krijgt meer steun dan verwacht zou mogen worden en dit ofschoon de koerden christenen zijn, zij het dat hun geloof en praxis op bepaalde punten nogal ver afwijkt van hetgeen u hier als christendom kent.

De ayatollah zou hen in hun wazn ver tegemoed willen komen indien zij zich maar zouden bekeren tot de islam. Maar zij laten zich niet bekeren. De strijd, die hierdoor is ontstaan heeft vreemde gevolgen. Het betekent o.m. dat weer heel wat wapens in handen zullen komen van greepen, die nu nog voor de ayatollah strijden, ofschoon zij inwezen zijn tegenstanders zijn.

Dit betekent dat meerdere staatsgrepen binnen redelijke termijn te verwachten zijn. Indien daarbij, zoals ik vermoed, ook invloeden uit het westen een rol gaan spelen, is de kans volgens mij zelfs niet uitgesloten, dat de sjah alsnog de mogelijkheid krijgt, terug te keren, zij het dat dit niet meer zal zijn als absolute heerser.

Voldoende? Dan dank ik u voor het gestelde onderwerp. Had u nog iets te vragen?

x x Vindt het antifeminisme dat wij helaas ook bij vele van onze gastarbeiders aantreffen zijn bron in de koran of berust dit op een verkeerde interpretatie?

- Allereerst wil ik opmerken, dat volgens mij het westen een fout maakt wanneer het stelt, dat het feminisme een algehele gelijkheid tussen vrouw en man zou moeten betekenen.

Mogelijk is dit de bron van vele misvattingen. Mannen die hun vrouwen slecht behandelen vindt je natuurlijk overal. Maar een vrouw kan gelijktijdig in eigen huis een bijna algeheel gezag bezitten en toch buiten dit huis duidelijk en kenbaar de ondergeschikte zijn van de man. In de koran vinden wij suggesties voor een dergelijke verdeling van taak en invloedssfeer.

In de koran staat wel, dat een man 4 vrouwen mag hebben, maar er staat ook in, dat hij ze zal moeten onderhouden in waardigheid en dat elk van deze vrouwen over een gelijke en zelfstandige woning dient te kunnen beschikken.

In de koran en binnen de islam worden de vrouw dus wel degelijk rechten toegekend, maar die rechten zijn heel wat anders dan de feministen hier voor zich proberen op te eisen.

Dat een vrouw het zelfde loon krijgt indien zij een gelijke taak vervult als de man lijkt mij niet meer dan redelijk - maar dan wel binnen het kader van een westerse maatschappij.

Zodra in een samenleving de mogelijkheden en taken van de vrouw sterk afwijken van die van een man is echter een dergelijke eis niet meer doeltreffend. Is de belangrijkste taak van de vrouw het baren van kinderen - zo als dit in vele z.g. primitieve samenlevingen, maar ook in bepaalde godsdiensten nog steeds het geval is, dan is duidelijk, dat de vrouw in die gemeenschap haar rechten, gezag en belangrijkheid aan haar nageslacht zal ontleen en niet aan iets anders.

Ik geef toe, dat soms in dergelijke gemeenschappen de vrouw er maar bekaaid afkomt. Ik denk hierbij aan de gebruiken bij sommige stammen in Afrika.

Hier is de vrouw in feite tot werkkracht van de man geworden, die door veranderde omstandigheden zijn beschermende taak als krijger en jager niet meer behoeft uit te oefenen, maar weigert, "vrouwenwerk" te doen en dus zijn dagen in ledigheid slijt, terwijl de vrouwen alle werk doen. Dit vindt ik onzinnig.

Maar een je verzetten tegen dergelijke onjuistheden is heel iets anders dan het agressieve feminisme van het westen waarin de vrouwen, die gemeenlijk meer van vrouwen houden dan van mannen, luidkeels uitroepen, dat zij nu eindelijk eens de baas moeten kunnen spelen zonder ook maar te willen luisteren naar de argumenten van anderen.

Het optreden van dergelijke extreme groepen vindt ik in feite de meest afdoende antireclame voor een werkelijke emancipatie van de vrouw, waar en hoe dan ook. Een dergelijk optreden moet wel afschrik en afschuwwekkend overkomen bij de mensen die leven in een gemeenschap, waarin de visie op de werkelijke taak van de vrouw een andere is dan hier en zou zelfs de vrouwen in die gemeenschappen er toe kunnen bewegen, zich tegen alle pogingen hen te emanciperen te verzetten met alle middelen. Trouwens, het hier vaak verkondigde feminisme is volgens mij, vergeef mij, dat ik het zeg, grotendeels onzin en een nevenverschijnsel van een grote welvaartsillusie, die

reeds nu niets meer met de feiten gemeen heeft.

Ten laatste, dit feminisme heeft zin voor de werkende stand, dus voor de arbeiders. Want het zijn de vrouwen van de armen en arbeiders, die in het verleden steeds weer het slachtoffer zijn geweest van hun vrouw-zijn.

De middenstand zowel als de hogere standen - en zij zijn het altijd weer die het werkelijke gezicht van een samenleving blijven bepalen ook al zal een vakbondsleider dit waarschijnlijk willen bestrijden - hebben geen behoefte aan emancipatie van de vrouw, omdat in deze standen de vrouw over voorrechten en vrijheden beschikt die meer dan opwegen tegen een grotere zelfstandigheid.

Vergeet niet, dat de rol van vrouwen altijd erg belangrijk is geweest. Denk aan de plaats en rechten van de matrone in Rome, aan de invloed van vrouwen aan het hof en in het zakenleven in Frankrijk tijdens de Lodewijken. Denk aan vrouwen als koningin Victoria, koningin Wilhelmina. Dezen mogen als voorbeeld gelden van vrouwen, die wel iets bereikten, die wel belangrijk waren, die wel taken vervulden die hen boven mannen plaatsten in dagen, dat het woord vrouwen-emancipatie nog niets eens goed was uitgevonden.

In het verleden had de vrouw wel degelijk haar eigen mogelijkheden en vrijheden. Maar zij moest dezen verwerven door gebruik te maken van haar specifiek vrouwelijke mogelijkheden en talenten. Nu wil de vrouw de gelijke of meerdere zijn van de man op zijn gebied en gebruik makende van zijn middelen. Voor zeer weinige vrouwen is dit te bereiken. Voor de anderen, die hier naar streven maar niet over de nodige eigenschappen beschikken voert de strijd om de gelijke of desnoods de meerdere van de man te worden tot grote frustraties en een leven, dat in feite ongelukkiger is dan het zonder deze strijd geweest zou zijn.

Ik wil nogmaals nadrukkelijk stellen dat, in het kader van uw maatschappij, een vrouw die de gelijke taak verricht als de man en dit evengoed doet, recht heeft op gelijke beloning voor dit werk. Ik stel nogmaals, dat de sexes volgens mij in wezen gelijkwaardig zijn. Maar ik ontken, dat de vrouw altijd, overal en op elk gebied de gelijke van de man kan zijn.

Wanneer een vrouw ten koste van alles erkend wil worden als gelijke in de mannen wereld zo meen ik, dat zij hierdoor heel wat onnodige moeilijkheden voor zich veroorzaakt, terwijl zij gelijktijdig het zichzelf onmogelijk maakt een doelmatig gebruik te maken van haar bijzondere vrouwelijke mogelijkheden. Dit was mijn persoonlijke visie hierop.

Ik wil hierbij ook nadrukkelijk konstateren dat de plaats van de vrouw, zoals Chomeiny die ziet, niet voortkomt uit het feit, dat hij de vrouw als een minderwaardig wezen beschouwt, maar voortkomt uit het feit dat hij in overeenstemming met de wetten van de koraan wil voorkomen, dat de vrouw openbaar als lustobject fungeert.

Vandaar zijn nadruk op de kleding van de vrouw, de sluier, de gedragsvoorschriften. M.a.w. zijn streven is in feite een poging te waardigheid van de vrouw te verdedigen, ook al is zijn punt van uitgang daarbij, bezien vanuit uw gemeenschap, wat primitief.

Hij wil de vrouw niet terugdringen in een toestand van slavernij, maar probeert haar te verwijzen naar een volgens hem specifiek vrouwelijk maatschappelijk gebied. Ik besef, dat de vrouwen in het westen het daar erg moeilijk mee zullen hebben. Maar vergeet dan ook niet, dat er in perzie heel wat vrouwen zijn, die steeds weer demonstreren ten gunste van hun geestelijke leider en daarbij zelfs bereid zijn, andere vrouwen aan te vallen die zich niet aan de regels wensen te houden. Vrouwen, die hun positie binnen de islam verdedigen met een bijna nog grotere felheid als die van de betrekkelijk kleine en luidruchtige groepen die de meerwaardigheid van de vrouw in het westen steeds weer proberen te proclameren.

Voldoende? Veel tijd rest mij niet meer, maar ik wilde nog enkele dingen van mijzelf hieraan toevoegen: Wanneer wij spreken over dergelijke onderwerpen vergeten wij helaas vaak, dat er een directe relatie bestaat tussen

innerlijke ontwikkeling, geestelijke ontwikkeling, maatschappelijke ontwikkeling en zelfs inkomens-verhouding. Een filosoof in het oude Rome, een van de z.g. canii, sprak eens: wanneer de dokter rijk wordt van zijn patienten zo werkt hij niet met de krachten der goden. Wij zouden kunnen zeggen: Wanneer een arts rijk wordt door zijn patienten is hij eigenlijk geen echte arts meer.

Wanneer de priester of zijn kerk rijk worden dank zij de gelovigen dienen zij het tegendeel van de macht die zij prediken. Kortom: wanneer bepaalde kerken en kerkgenootschappen kapitalen vergaren maken zij daardoor al duidelijk, dat zij het tegengestelde zijn van hetgeen zij pretenderen.

Wanneer wij dergelijke denkbeelden in de gaten houden, gewoën rond ons zien en ook eens naar onszelf kijken gaan wij mogelijk eindelijk beseffen dat iets goeds doen in de eerste plaats een kwestie is van zelf goed leven en ons aan de juiste normen houden. Pas daarna wordt het mogelijk een zaak van zoeken naar datgene wat anderen bij hun daden beweegt.

Ga je zo te werk, dan is er begrip mogelijk voor de werkelijke waarden en achtergronden van islamieten en krijg je mogelijk wat meer inzicht in de beweegredenen van die vreemde gastarbeiders, die turken en marokkanen.

En vooral is er dan een kans, dat u begrip gaat krijgen voor de innerlijke eenheid, die al deze schijnbaar zo uiteenlopende gedragingen en tradities verenigt.

Want de kern van de mensheid is één kracht, het leven van de mensheid komt voort uit één schepper en het licht, dat wij eens allen hope te bereiken is voor ons allen hetzelfde. Zelfs de gang door inkarnatie en reïnkarnatie gooit huidskleur, rang, stand voor u voortdurend dooreen en toch blijft u steeds dezelfde tot uw uiteindelijk bereiken. Vergeet u dat a.u.b. niet.

Oordeel dus niet al te hard over anderen, maar probeer eerst eens uzelf te zien en eerlijk te leren kennen voor u probeert begrip te vinden voor de daden en gebruiken van anderen.

Dat wilde ik alleen nog even duidelijk zeggen. Goeden avond.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Goeden avond vrienden.

Ook in dit tweede deel van de avond bepaalt U het onderwerp. Hebt u nog iets?

x Kunt u iets zeggen over de ontwikkeling van de mens vanuit de humanoïde apen en de reden van deze snelle ontwikkeling, waarbij alle andere soorten achterblijven?

- Met deze laatste stelling ben ik het niet geheel eens: andere soorten hebben zich op een andere wijze even snel ontwikkeld als de mens. Wel geef ik toe, dat de mensheid zich te snel in technisch vermogen heeft ontwikkeld, waarbij zijn morele ontwikkeling ver achterbleef. En dat veroorzaakt menige moeilijkheid.

Kortweg het ontstaan vanuit de apen. Wij hebben in het begin te maken met de verre voorvaders van de huidige mensen en apen. Bij groepen hiervan ontstaat een neiging, steeds meer voeding op vlakke plaatsen te gaan zoeken. Er is dan sprake van kuddegedrag, te vergelijken met de wijze, waarop de bavieren zich ook nu nog vaak gedragen.

Ook de neiging, zich in veiligheid te brengen op hoge plaatsen en zich bij voorkeur te vestigen bij rotsholen en op rotswanden is bij de voorvader van de mens eveneens aanwezig.

De apen van die tijd zijn reeds, zij het zeer beperkt, gebruikers van werktuigen. Zij gebruiken b.v. stenen om zaken mee te verbrijzelen en

ook wel om mee naar vijanden te werpen. Reeds tijdens de aapachtige fase van de ontwikkeling worden ook soms reeds stokken gebruikt, o.m. als hefboom.

Door de leefwijze is samenwerking steeds meer noodzakelijk. Hierdoor wordt een uitgebreidere "taal" noodzakelijk - een grotere scala dus van gebaren, houdingen en klanken, waardoor men elkander mededelingen kan doen en eventueel behoeften kenbaar kan maken. Bij deze aapachtigen ging toevallig de ontwikkeling van deze taal voornamelijk in de richting van vocale signalen.

De voorvaderen van de mens hebben zoals reeds gezegd, de neiging zich op de eerste savannen en tussen struiken te bewegen. Dit betekent, dat het noodzakelijk is, zich steeds weer op de achterbenen te verheffen om rond te kunnen kijken en eventuele gevaren tijdig te erkennen. Hierdoor gaat de ontwikkeling in de richting van de zoolgangers.

De voortbeweging op de achterbenen neemt toe, de armen blijven voorlopig nog lang. Daar schuilplaatsen die veiligheid bieden niet overal gemakkelijk en in grote hoeveelheden te vinden zijn, leven steeds meer groepen samen.

De gemeenschap bestaat uit steeds meer families en dus wordt een steeds complexere gedragscode noodzakelijk. Een mate van rationeel gedrag plus meer communicatie mogelijkheden zijn daarbij noodzakelijk. Spraak en denkvermogen worden dus steeds meer geoefend.

Wij hebben nu te maken met een voorloper van de huidige mens die beschikt over een brein van rond 100; een brein heeft, dat zich enigszins ontwikkelt en leeft onder omstandigheden, die het overleven van degenen, die het snelste denken en het beste reageren in de hand werken.

De groep leeft nog steeds tegen rotswanden aan of in grotten en jaagt. Omdat niet altijd alle voedsel gelijkmatig verkrijgbaar is wordt de oorspronkelijke planteneeter als snel omnivoor. Gebit en spijsverteringskanalen passen zich hieraan snel aan.

Let wel. Deze aapachtige voorvaderen leven reeds in groepen tesamen in het tertiair, ook al zal dit door de wetenschap vaak bestreden worden. De levensomstandigheden zijn hard. Door de survival of de fittest ontstaat een snelle genetische selectie. Slechts zij, die bijzonder snel kunnen denken, een goed geheugen hebben en lichamelijk weerstand bezitten kunnen zich handhaven en voortplanten.

Nu kunnen deze selecties in verschillende gebieden afwijkend verlopen. Maar alsof dit alles nog niet erg genoeg zou zijn, krijgt de voorvader van de mens ook nog te maken met snelle veranderingen in het klimaat.

Een snel invallende ijstijd maakt verdere aanpassing noodzakelijk. Dit betekent, dat sneller en met meer overleg gejaagd moet worden, omdat prooidieren schaarser worden. Maar de mens is nogal zwak in vergelijking tot de dan levende soorten of is niet snel genoeg. Hij vangt dit tekort op door meer werktuigen te gaan gebruiken. Hij vergroot zijn eigen kracht door gebruik van knuppels en bestrijdt de sterke vijanden door het kunstmatig veroorzaken van steenlawines.

Binnen de gemeenschap ontstaat enige specialisatie. Daarnaast heeft men het probleem, hoe men voldoende warm kan blijven. Vuur is de oplossing. De eerste gebruiker van vuur is een tussenschakel, die geen aap meer is, maar ook nog geen mens genoemd mag worden. In het begin warmt hij zich alleen waar vuur wordt aangetroffen en maakt daar in de buurt vaak kamp. Hij vindt dus zijn warmte door zich op te houden op plaatsen, waar vuur is ontstaan door blikseminslag of zich op te houden waar de bodem warm is door vulkanisme. De meest intelligenten leren, hoe het vuur te voeden en zullen uiteindelijk in hun verblijven vuren onderhouden.

Maar het is moeilijk te overleven. Er komen echter mutaties, die beter zijn aangepast aan de leefomstandigheden en het klimaat. Dezen hebben een groter geheugen nodig en een groter denkvermogen. De herseninhoud neemt in korte tijd toe.

Op de duur ontstaan zo gemuteerde stammen, die in hun wijze van voortbewegen al veel dichter bij de eerste mensen liggen. Zij verbreiden zich snel

door gebrek aan gelijkwaardige tegenstanders in de soort. Zij zijn niet meer zo sterk behaard daar zij zich hebben aangewend, zich tegen de koude te beschermen door zich in de huiden van dode dieren te hullen. Hun voorgangers waren nog veel sterker behaard maar hadden kennelijk niet voldoende inzicht om zich door "kleding" aan te passen aan het klimaat.

Bij deze ontwikkelingen blijft de gelaatshoek nog ongeveer gelijk. Bij latere soorten verandert deze en wordt ook de hersenpan groter. De herseninhoud neemt in korte tijd - rond 15 generaties - sterk toe.

U moet overigens niet denken, dat dit laatste van heel groot belang is: bij hersenen telt voornamelijk het gebruik dat je er van kunt maken, niet hoeveel je er van hebt. Maar wanneer het moeilijk is te overleven is natuurlijk de drang om een optimaal gebruik van de hersenen te maken wel groter dan onder gunstiger omstandigheden.

Er ontstaan mensvormen, die meer en meer gebruik maken van kunstgrepen en kunstmiddelen. Maar daar hun ontwikkeling zeer sterk bepaald is door de omstandigheden waarin de laatste 20 generaties geleefd hebben, ontstaan er allerhande afwijkende vormen.

Zo ontstaat b.v. een mensvorm, die men wel homo giganticus zou mogen noemen, omdat de gemiddelde grootte daarvan tussen de 2 en $2\frac{1}{2}$ meter ligt. Deze komt voor rond de stille oceaan nabij de evenaar, o.m. in het huidige Indonesië. Ook in west Afrika ontwikkelt zich een vorm, die groter is dan normaal, maar vreemd genoeg treffen wij een dergelijke ontwikkeling niet aan in de Amerika's.

Andere vormen, vooral die zich meer noordelijk en zuidelijk ontwikkelen zijn daarentegen nogal klein - rond 1.m.40. De vorm heeft lange armen en ontwikkelt vooral in de koudere gebieden mongoloïde trekken. Deze vormen komen overal voor.

In Europa ontwikkelt zich een wat grotere soort, evenals in delen van Azië: ongeveer 1.m.60 gemiddeld. De armen hiervan zijn korter, maar nog altijd gemiddeld langer dan de uwe. De beharing is op het lichaam tot bijna nil herleid. Deze soort kleedt zich uitvoerig en kent ook voetbekleding. Men leeft in stamverband. Deze voormensen zijn voornamelijk jagers en vissers.

Jagen en vissen betekent, dat een betere coördinatie noodzakelijk is waarvoor een grotere variatie van uitdrukkingsmiddelen noodzakelijk is. Armgebaren en klanksignalen zijn de basis, de gemiddelde taalschat bedraagt rond 300 woorden, combinatie van woorden om begrippen uit te drukken neemt toe.

Er ontstaan nu afwijkende ontwikkelingen van uitdrukking betreft. Rond de evenaar blijft de taalschat lange tijd tussen de rond 120 zweven. Een van de opmerkelijke afwijkingen in het taalgebruik is de zowel in delen van Amerika als Azië optredende betekenisverschuiving van klanken door het gebruik van verschillende toonhoogten.

Wij bevinden ons nu reeds in de periode van Lemurie en Atlantis. Wij worden nu gekonfronteerd met de eerste grotere samenlevingen, vooral van jagers. Bij de lemuren zien wij, dat ruilmarkten ontstaan op vaste plaatsen. Er ontstaat een soort systeem, waarbij in feite voor het eerst de leden van verschillende groepen elkander zonder gevaar kunnen ontmoeten op vrijplaatsen, die gelijktijdig marktplaatsen zijn.

Uitwisseling van gegevens, ontdekkingen e.d. neemt zeer snel toe. Ook keuze huwelijken tussen leden van verschillende stammen komen nu meer en meer voor en daar hierbij de kwaliteiten een grote rol spelen, worden de meest begeerlijke erfelijke eigenschappen over steeds meer stammen verdeeld. Hierdoor is het overleven van de beste typen geworden tot het overleven van het beste type, dat de meeste mogelijkheden heeft zich te handhaven.

Hieruit ontstaan van weer de z.g. atlanten. Zij bestaan hoofdzakelijk uit vissers en leren verschillende vormen van een zich verplaatsen over water beheersen. Door de andere eisen, die dit soort leven stelt, ontstaan genetische veranderingen.

Deze mensen - volgens mij de eerste typen die beantwoorden aan de eisen

die men stelt aan homo sapiens. Vermerging met stammen aan de kusten doet de eigenschappen, die dit ras ontwikkelde snel ook op de continenten zich uitbreiden. De eerste concentratie van deze mensvorm treffen wij dan ook aan in het zuiden van Europa en aan de kusten nabij midden Amerika.

Er ontstaan vele afwijkende ontwikkelingen met ongeveer parallelle structuur. Door het grote isolement van de verschillende groepen ontstaan steeds meer afwijkende vormen van taal. De groepen kunnen elkander gemeenlijk maar moeilijk en soms zelfs geheel niet meer verstaan wanneer het om woorden gaat. De gebarentaal blijkt echter minder afwijkingen te vertonen.

Een toenemende aanpassing aan de omstandigheden van het nu weer redelijk betrouwbare klimaat ter plaatse zorgt voor het ontstaan van afwijkende ras-kenmerken. Voor deze tijd kan men dus niet spreken over werkelijk geheel afzonderlijke rase-eigenschappen in een verder ongeveer gelijke soort met een vergelijkbare erfmassa.

Vers hillen in pigmentatie, mede door verschillen in voeding bevordert doen grofweg blak., bruine en donkere rassen ontstaan. Van belang is ook, dat de unierende macht Atlantis ongeveer 80.000 jaren geleden wegvalt. Er is geen eenheid van handelen meer, er blijven alleen wat kleinere, elkander bestrijdende groepen over op de eilanden en aan de kusten, die langzaam meer en meer hun afwijkende beschavingsvorm verliezen en meer en meer gelijk beginnen te worden aan de hen omringende mensvormen in gedrag. Ook in deze periode neemt echter nog de gemiddelde hersenmassa toe. Vooral in langere perioden van welvaart zien wij dat ook de gemiddelde lengte neiging heeft, iets toe te nemen.

Ofschoon nog primitievere levensvormen hier en daar bestaan, kan worden gesteld, dat homo sapiens nu de dominerende soort op aarde is geworden. Vele afwijkende ontwikkelingen gaan langzaam maar zeker ten gronde en ook de oudere rassen sterven uit. Kontakt tussen de verschillende en vooral als trap in ontwikkeling afwijkende groepen neemt af. Vele vroegere mensvormen kunnen zich niet langer handhaven.

De eenvoudiger stammen, die zich kunnen handhaven worden verdrongen naar minder gunstige gebieden. Zij ontwikkelen zich nu vaak met een bijzondere aanpassing aan het koudere klimaat en weten zich daar te handhaven. Zij zijn gemiddeld klein, vormen in feite een overgangstrap tussen de mens van heden en voorgaande ontwikkelingen en worden jagers en later veelal herdersvolkeren. Door hun leven in klimatologisch niet gunstige streken komen zij aan landbouw niet toe. U kunt in dit verband denken aan volkeren als de lappen en de eskimo, maar ook aan de noordelijkste stammen in Amerika. Een afwijkende, maar vergelijkbare ontwikkeling zien wij in het zuiden. Denk aan de voorlanders, de inboorlingen in Zuid Afrika en Australie.

Het zoeken naar jachtgronden brengt deze noordelijke mensen er toe, zich langs een landbrug - Beringstraat - van het ene kontinent naar het andere te bewegen. Dit is de verklaring voor de enigszins mongoolse trekken die men in Amerika aantreft bij vele stammen in het noordelijke halfrond.

Ondertussen ontwikkelen de mensen aan de kusten nieuwe vaartuigen en ontstaat zeevaart. De oorspronkelijk drijfvlotten maken plaats voor werkelijke, zij het nog kleine, boten waarmee men grote afstanden overzee kan afleggen. Een beperkte maar nogal vaak voorkomende uitwisseling tussen de continenten vindt plaats en door kontakten tussen de sexen vindt zo hier en daar een vermenging van erfmassa plaats.

Zo is het wel zeker, dat reeds lang voor christus geboorte kontakten worden gemaakt tussen Azie en Zuid-Amerika en tussen Europa en Noord-Amerika. Deze overigens wel zeer incidentele kontakten blijven bestaan tot rond 1000 n. chr. Dan eerst is er een hiaat van meerdere honderden jaren.

Wij kunnen deze kontakten nog ten dele terugvinden in de typen. Zo is zeer waarschijnlijk reeds lang voor christus kontakt tussen maleise of chinese zeevaarders en volkeren wonende nabij de midden Andes voorgekomen, wat op de stamkenmerken van enkele stammen van invloed is geweest.

De rassenmenging, o.m. tijdens volksverhuizingen en lange trektochten van sterkere stammen bevordert het ontstaan van grote diversiteit in de soort homo spapiens. Opvallend is, dat bij alle rassen echter nu sprake is van een ongeveer gelijke gelaatshoek, een vergelijkbare - en naar verhouding grote - herseninhoud. De ontwikkeling heeft ongeveer haar huidige punt bereikt.

Dit was dan zeer in het kort de ontwikkeling van de aap tot de mens. Moeilijker wordt het, wanneer je je gaat afvragen, wanneer de aap ophoudt aap te zijn en men van een mens kan spreken. Wanneer u mij dit zoudt vragen, zou ik lange tijd in dubio staan, omdat bij een dergelijke uitspraak vele verschillende normen gehanteerd kunnen worden. Je kunt de aangezichtshoek als basis nemen, uitgaan van de beharing, de gestalte of zelfs van de herseninhoud.

Persoonlijk meen ik uit te mogen gaan van het gedrag en meen, dat van 'n mens kan worden gesproken op het ogenblik dat gemeenschapsvormen ontstaan, die een meer dan normale geheugeninhoud vergen terwijl een reageren op de summier overgedragen ervaringen van anderen het eigen gedrag beïnvloeden kan. Of om het anders te stellen: op het ogenblik dat niet alleen meer van vastliggende handelingspatronen die mede erfelijk bepaald zijn, maar ook van vrije handelingen afwijkende van alle vorige handelwijze vrijelijk sprake kan zijn.

Dit laatste kan, indien ik dit nog moet verduidelijken, reeds optreden wanneer men een bijna geheel door instinkten bepaald leven voert, mits men door herinnering, overleveringen e.d. in staat is, vrijelijk op afwijkende omstandigheden te reageren zonder daarbij aan een vast gedragspatroon gebonden te blijven.

Ik meen dat een bewuste en vrije reactie op afwijkende omstandigheden beschouwd kan worden als het criterium wanneer wij een onderscheid willen maken, een grens willen trekken tussen, dier en mens.

Naarmate de overdracht van gegevens vollediger kan zijn en dus in grotere mate kan worden gereageerd met een bewust willen en beseffen op omstandigheden die niet behoren tot de bewuste eigen ervaringen dan wel deeltmaken van de soort, is men volgens mij meer mens.

Een samenleving, waarin deze mogelijkheid overheerst is volgens mij een menselijke. De voorvaders, meer instinktgebonden, zullen ook meer gespecialiseerde reacties vertonen en ook in vorm beter beantwoorden aan het instinktpatroon.

Wat de voorvader van mens en aap betreft: dit is een gibbonachtige en volbehaarde levensvorm. De herseninhoud is iets groter dan die van de gemiddelde aap, maar veel kleiner dan die van de huidige mens. In omvang, maar niet in bouw, kan men dit dier vergelijken met de laaglandgorilla, zij het dat de gemiddelde hoogte iets minder was. Deze levensvorm kent reeds een, zij het zeer beperkt, werktuiggebruik.

De direktere voorvaders van de mens worden iets kleiner, ranker van bouw en leren op de duur zelfs dek en soms zelfs iets wat met kleding te vergelijken is te gebruiken, wanneer dit door het klimaat voor hen wenselijk wordt. Zij gebruiken hiervoor vooral bladeren. Voldoende?

x Ik meen dat er geen dier is, dat een orgaan heeft vergroot of verkleind zoals de mens, waarbij de herseninhoud in een miljoen jaren wordt vergroot van 400 cc tot 1600 cc.

- Ik kan het niet geheel met u eens zijn. De werkelijke inhoud van de hersenen bij de voorvader van aap en mens bedroeg rond 700 c.c. Bij uw beoordeling en de getallen, die u geeft, gaat u uit van schedelvondsten die veel minder dan een miljoen jaren oud zijn en ziet u verder over het hoofd, dat uw oudste vondsten stammen van uitgestorvenen, dus wezens die niet in de gemeenschap leefden omdat zij zich daarin niet als volwaardige leden konden aanpassen.

Wie uitgaat van enkele vondsten en daaruit een algemene lijn distilleert komt mogelijk tot een benadering, maar vaak zal het er op neerkomen dat men

de mogelijkheid van de moderne mensheid in de toekomst zou gaan bepalen aan de hand van een toevallig gevonden schedel van een mongooltje. M.a.w.: ik bestrijd de algehele juistheid van de wetenschappelijke gegevens, die wel op theorieën en veronderstellingen, maar niet op feiten berusten.

Ik ben echter zonder meer bereid toe te geven dat de toename van de herseninhoud inderdaad aanmerkelijk is geweest, echter met de aantekening dat men in het werkelijk gebruiken van alle mogelijkheden van dit brein nogal is achtergebleven. De verre voorvaderen van de mens gebruikten rond 3/4 van hun hersenkapaciteit bewust, de moderne mens rond 1/3.

Grotere herseninhoud geeft wel grotere mogelijkheden en vooral de mogelijkheid tot leren en variatie: in associatie, maar ik ben toch geneigd te stellen, dat de huidige hersenkapaciteit van de mens vooruitloopt op het bewuste en nuttige gebruik daarvan.

Indien u spreekt over orgaanveranderingen en een periode stelt van een miljoen jaren zo wil ik u toch ook even wijzen op de walvissen. Zeker, het zijn maar dieren. Maar rond 1.000.000 jaren geleden leefden soorten walvissen nog ten dele op het land en sindsdien hebben zij zich geheel aangepast aan het leven in het water, een eigen gedragspatroon dat hierbij past ontwikkeld en zelfs een soort sociale samenleving gevormd.

Wie sociale gevoelens en mogelijkheden als belangrijk beschouwt wil ik ook nog even wijzen op de gedragingen van olifanten, die zelfs vormen van ziekenzorg, onderlinge steun e.d. kennen.

Wat betreft de aanpassing: de terugkeer naar het leven in het water van de walvissen vergde bij sommige soorten niet meer dan rond 2.500 jaren. Een snelle ontwikkeling, dat zult u met mij eens zijn. Dat omstandigheden dit noodzakelijk maakten verandert niets aan de snelheid, waarmee deze zich voltrok. Overigens was dit een van de kleinere walvissoorten.

En wat intellect betreft wij kunnen nu wel zeggen dat de mens het enige denkende wezen is, maar zeker is dat b.v. zowel olifant als dolfijn - om een andere soort te noemen - een intellect hebben, dat dat van een paard te boven kan gaan.

Kijken wij niet naar herseninhoud, maar naar geheugen en de mogelijkheden tot associatie, dan staan ons nog heel wat meer verrassingen te wachten. Spreken wij over denkvermogen, dan blijkt dat b.v. planten een soort denkvermogen bezitten, ook al werkt dit anders en trager dan dat van de mens.

U denkt aan de snelheid van de ontwikkeling? Kijk dan eens, hoe het paard zich in vorm, omvang en reactie ontwikkeld heeft in de laatste 20.000 jaren. Er zijn dan toch wel heel grote veranderingen, die zelfs het spijsverteringsorgaan betreffen.

Aanpassingen hebben op korte termijn plaats gevonden zowel t.a.v. gemiddelde buitentemperatuur, het terrein waarin men zich beweegt enz. Vergelijk b.v. een uiterlijk, gedrag, intellect van een siberische ponne, de steppenpaarden, de wilde mustang en het teruggefokte oorspronkelijke wilde paard, het z.g. Prezwalski(?) paard. Vergelijk dezen dan eens met het paard dat door de mensen als huisdier gefokt wordt en afgericht. U zult tot vreemde konstateringen komen.

Wanneer je op zoek gaat naar grote veranderingen van organen, bouw e.d. bij dieren lijkt de toename van herseninhoud in 1.000.000 jaren opeens veel minder overweldigend.

Maar ik begrijp wel, waarom de mens juist dit iets bijzonders vindt. Het is immers iets, wat met zijn huidige mogelijkheden direct samenhangt. Daarbij vergeet men, dat deze toename van denk en reactiemogelijkheden gezien de bouw van het oertype de enige mogelijke compensatie was, die een voortbestaan van de soort zou kunnen bevorderen. In vergelijking tot andere levende wezens op uw wereld bent u nogal zwak gebouwd.

Het is eveneens vooral door een gebrek aan eigen lichamelijke vermogens dat de mens steeds meer werd aangewezen op werktuig-gebruik. Ik vrees dat U

als mens technisch vermogen en vernuft maar al te vaak verward met bewustzijn. Zoals u logica en sociale samenhangen maar al te vaak verward met de mogelijkheid tot besef. En toch zijn er heel wat dier en zelfs insectensoorten, die een sociale samenhang en rationeel werken, samenwerken en indelen van taken kennen, die op zijn minst op dit gebied gelijk komen.

De mens zal deze wezens echter toch als verre zijn minderen beschouwen omdat hun wijze van werken, indelen, sociale samenhangen e.d. nu eenmaal niet stroken met hetgeen de mensen op dit gebied als het meest wenselijke en hoogst bereikbare plagen te erkennen.

Ten laatste: het door u gestelde kan als redelijk juist toch nog aanvaardbaar worden geacht, wanneer u de mens van heden als optimum beschouwt en maakt tot de maatstaf, waarmee u het verleden meet. Ik voor mij zou dit niet graag doen, omdat de mens van heden onder de omstandigheden van het verleden ongetwijfeld zou falen.

Ik hoop hiermede mijn uitlating van zo even in ieder geval duidelijk te hebben gemaakt, maar mag van u zeker geen aanvaarding zonder meer van mijn argumenten eisen. Het door mij gesteld is volgens mij en op grond van mijn ervaringen juist, het uwe past ongetwijfeld binnen uw ervaringen en de door u als juist beschouwde kennis.

x Men zegt, dat de neandertalermens in feite niet zo onintelligent was. Wat is dan de oorzaak van zijn ondergang?

- Zoals zovaak bij rassen, die verdwijnen was de oorzaak niet, dat het ras de omstandigheden van het bestaan niet meer aankon, maar het feit dat een sterker en mogelijk ook handiger ras het verdrong en daardoor de mogelijkheid tot handhaving van de soort onredelijk snel deed afnemen.

Vergelijk eens met het steeds meer in aantallen afnemen van b.v. de aborgines in Australië. Niet alleen kunt u in dit ras nog trekken aantreffen die herinneren aan de neandertaler en de homo Pekinsiensis, maar ook hun voortbestaan en nu toenemende kans tot verdwijnen geven een duidelijk beeld van hetgeen er zich kan afspelen.

Deze naar uw normen zeer primitieve, maar zeker niet domme inboorlingen hebben zich oorspronkelijk beter dan andere soortgelijke rassen kunnen handhaven, omdat zij leefden in een gebied, waarin de concurrentie van anders levende stammen niet zo groot was en een uitwijkmogelijkheid bestond naar een binnenland, dat door andere rassen gemeenlijk werd gemedend. Nu echter de ruimte, waarin men zelfstandig kan leven steeds kleiner wordt en de invloeden van het blanke ras steeds toenemen, zien wij de aantallen snel verminderen. Dit ondanks hulp, betere medische zorg enz. enz.

In b.v. Europa en het noorden van b.v. Azië was die mogelijkheid in veel mindere mate aanwezig. Daardoor zijn veel stammen, die zwakker waren of door afwijkende gebruiken zich niet konden handhaven uitgestorven. Wat uw eigen land betreft moogt u dan denken aan de Kaninefaten, die als stam geheel verdwenen zijn, waarvan de raskenmerken praktisch geheel verloren gingen ofschoon in b.v. N. Holland nog in de erfmasse enige sporen van leden van deze stam over zouden moeten zijn.

Er was natuurlijk veel meer ruimte in het verleden. Maar wanneer een ijstijd optreedt of door andere omstandigheden opeens de bevolkingsdichtheid in een gebied boven een bepaald tempo toeneemt zal men zien, dat het voedsel schaarser wordt en gelijktijdig de prikkelbaarheid en dus de strijd tussen groepen sterk toeneemt. Dan zijn de zwakkeren altijd weer het slachtoffer en verdwijnen of gaan op in de overheersende groep.

En in het verleden was het zo, dat de minst intelligenten meestal het onderspit moesten delven, ofschoon het er nu soms op lijkt, dat zij door hun aantallen de intelligenten beginnen te bedreigen.

Wanneer iets dergelijks zich in een ver verleden heeft afgespeeld, zal de mens te weinig weten van het gehele verloop om zich direct een beeld te vormen van het gebeuren. Wanneer hij dan enkele overblijfselen vindt zal hij zich, zoals ook U nu, afvragen: Hoe zit dat?

Een ander punt is het volgende: wanneer een soort zich eenmaal heeft ontwikkeld tot de voor de soort optimale vorm en mogelijkheid zal zij alleen nog onder de daarbij passende omstandigheden kunnen voortbestaan. Veranderen de omstandigheden snel, dan blijkt aanpassing niet mogelijk, veranderen de omstandigheden langzaam, dan valt de soort terug tot een bestaansvorm, die haar veel minder mogelijkheden biedt en ofwel uitsterven danwel een terugval tot uiterste primitiviteit ten gevolge heeft.

De enige mogelijkheid voor de soort om voort te kunnen bestaan is dan een zeer snelle verandering. Wij spreken dan van mutatie en in vele gevallen zelfs van sprongmutaties. Maar dan zal men later vaak menen met een opeens opkomend geheel ander soort wezen te doen te hebben.

x Kunt u iets zeggen over olieprijsen?

- Wat? De opbouw van deze prijzen is als volgt: heffingen, die haar veel duurder maken voor de konsument dan voor de handel vormen het grootste deel. Daar de handel een zeer ingewikkeld apparaat heeft opgebouwd en veel personeel nodig heeft, neemt ook deze een volgens zijn inzichten juist maar in feite nogal groot winstpercentage. Heffingen gemiddeld 40%, handel plus winst gemiddeld 35%, diversen rond 10%, prijs aan de bron gemiddeld 15% van de prijs.

Wanneer men zich realiseert, dat de handel in feite een soort monopolie vormt en beheerst wordt door cartels is het duidelijk, dat de winst niet af, maar hoogstens toe zal nemen. Indien de prijs aan de bron iets toeneemt, nemen heffingen en winst meer toe en wordt het geheel dus veel duurder.

In de laatste tijd is een vertienvoudiging van de prijs aan de bron ontstaan, die echter veelvoudig neerkomt op de konsument. Voldoende? De toename van de prijs voor u is dus het gevolg van het feit dat men aan energiebesparing doet. Vooral staten zijn zodanig gesteld op het besparen van energie dat zij zich de energie willen besparen die nodig is voor een bewust beperken van een overmatig gebruik en daarvoor in de plaats meer geld doen vragen voor het product om zo hun eigen inkomen te vergroten en zich gelijktijdig de moeite te besparen om, met minder personeel uitkomende, meer te doen en zo meer energie te besteden aan de werkelijke taken van een goed bestuur.

x Helpt de huidige olieschaarste mogelijk een oorlog te voorkomen.

- Mogelijk op de duur. Maar voorlopig ziet het er eerder naar uit dat zij een oorlog kan veroorzaken: Olie is in deze dagen gelijk aan macht. Hij die in deze wereld over voldoende olieproducten kan beschikken kan boten laten varen, vliegtuigen laten vliegen, tanks inzetten enz. Dit nu zijn de zaken, waarop staten hun macht baseren. Dreigt die macht weg te vallen dan zullen zij met alle middelen proberen, olie machtig te worden, zelfs indien dit neerkomt op een oorlog. (bekort)

De feiten; er is nog voor honderden jaren olie genoeg, wanneer men er in slaagt het gebruik op het huidige peil te stabiliseren. Dit echter zou vele machtige industrien kunnen schaden, die hun producten alleen kunnen afzetten, wanneer een groeiend energieverbruik mogelijk blijft. Deze groepen gaan er van uit, dat ten koste van alles een groeiend energieverbruik mogelijk moet worden gemaakt. Of dit betekent, dat er oorlogen komen of dat er mogelijk op een andere wijze grote risico's moeten worden genomen, interesseert hen daarbij minder. Vandaar vaak niet geheel veilige atoomcentrales die in bedrijf blijven en waarvan evenbeelden worden gebouwd enz.

Het zijn deze groepen plus de mensen, die er aan gewend zijn geraakt altijd redelijk goedkoop over energie te kunnen beschikken en dit willen blijven doen, die het gevaar zo groot maken.

Vrienden, ik moet eindigen. Ik dank U allen voor uw aandacht en wens u verder een aangename avond toe.

d.d. 24 augustus 1979

--o-o-o-o-o-o--